

Välkommen till

Nyhetsbrev nr 4-2017

från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

I vårens ljuva tid

Våren är här

Vårdagjämning när dessa rader präntas ner. Nu skall den sköna våren bjuda oss på all sin härlighet. Våren - det nya livets årstid. Knoppar som brister. Ljuset som återkommer. Färgerna. Lövsprickning. Flyttfåglarnas återkomst. Så kan man hålla på med att rada upp vårens många positivt laddade ord.

För min del

är de vårliga förväntningarna i år extra stora. Jag har just lagt sista handen vid manuset till min kommande bok **NÄRA HAVET trivs jag bäst**. Nu är det tryckeriet som skall ta över. Om allt går enligt schemat skall jag om drygt en månad med darrande händer kunna ta det första exemplaret av boken i min hand. Spännande. Oliidligt spännande.

Boken är en hyllning

till bjärehalvön i allmänhet och dess "samboförhållande" med havet i synnerhet. Närheten till havet har i alla tider påverkat livet i Bjäre. Det har därmed även påverkat den folkliga kulturen på halvön. Det senare är något som bedömare utifrån har lagt märke till.

Exempelvis klockaren och läraren Sven Rosenberg, som tjänstgjorde i V. Karup på 1840-talet. När han på sin ålders höst skrev ner sina levnadsminnen, kom detta fram mycket starkt i hans skildring av invånarna i sina båda församlingar, V. Karup och Hov:

.... Det fanns bland invånarna en högt uppdriven lokalpatriotism. De kände sig varken som skandinaver eller svenskar, utan de voro karupsbor och hovsingar..."

Bl.a. uppmärksammar Rosenberg kvinnornas starka ställning i Bjäre.

Eftersom så många män har gått till sjöss har kvinnorna ofta fått ta hand om gården och alla dess vardagsuppgifter.

Kvinnorna/flickorna kom också att bli väl insatta i männens värld: Sjöfarten.

Han skriver:

Jag har själv med förundran hört icke blott kvinnor utan även flickor tala- om kurs- och fraktförhållanden, om engelska tonns, om sterling och francs raskare än jag kunde följa med.

Sven Rosenberg skrev mycket mer som är av stort intresse för oss i Bjäre. I boken *Bjärebör berättar om Bjäre* har jag ägnat ett helt kapitel åt denne lärare och klockare, som f.ö. efter sin tjänst i V. Karup – och senare i Ö, Ljungby - blev riksdagsman för bondeståndet i den gamla ståndsriksdagen.

Överallt har vi havet i sikte

När man vistas på bjärehalvön har man praktiskt taget överallt havet "för ögonen". Halvön är som en väldig läktare. Från denna läktare har vi de mäktiga vyerna över både land och hav. Allt detta kan vi tacka den oro i jordens inre som för 70 miljoner år sedan gjorde, att det parti av jordskorpan som kom att bli bjärehalvön, sköt upp och höjde sig över sin omgivning. En s.k. horst hade bildats. När detta parti bröt sig loss från sin omgivning trasades berget sönder i horstens kanter. (Det var f.ö. något som de hårt prövade tunnelarbetarna fick erfa, när berget ideligen ställde till problem.

" *Berget är som torrt bröd*", var deras beskrivning.)

Fler vill vara NÄRA HAVET.

Sedan jag började arbeta med denna bok har jag gång på gång sett bevis för att jag är långt ifrån ensam om att uppskatta närheten till havet. Vi ser det dagligen och i olika sammanhang. När fastighetsmäklaren skall framhålla objektets fördelar återkommer det ofta: "utsikt mot havet". Det finns i turistbroschyrerna. Jag ser det i människors sätt att uttrycka sin uppskattning av Bjäre. Ständigt återkommer närheten till havet som ett av de viktigaste argumenten.

Allt det där gör, att jag kan se optimistiskt på frågan om det ev. intresset för min kommande bok. Jag har f.ö. redan fått bevis: mängden av läsare som gjort förhandsbeställning – trots att man ännu inte har sett boken..!! Antalet beställningar börjar närma sig den fastställda upplagan!!

Därför återigen: vill även du säkra ett ex. - beställ. Ett enkelt mejl räcker.

När boken utkommit

får du veta det via Nyhetsbrev. Dessutom om hur, var och när du kan hämta ditt beställda exemplar.

Boklådan

Boktitel	Ord. Pris	Rea-på-reapris
Så blev Båstad tennis	225	60
Bilder av ett sekel i bjäre	Slutsåld	
Vår bjärehistoria i bild	350	70
Bjärebor berättar om Bjäre	Slutsåld	
Styrövtåg genom Bjäre historia	330	70
På räls över Hallandsås under 130 år	Slutsåld	

- Böcker som är slutsålda hos oss kan ev. finnas i enstaka ex i bokhandel i Båstad, Ängelholm eller Laholm.

Kusten och havet

har av bjäreborna genom århundradena aldrig betraktats som en gräns. Tvärtom . Kusten och havet var -inte minst under segelsjöfarts-epoken – mera av en öppen dörr mot världen.

En vandring längs hela bjärekusten

gör vi tillsammans i bokens mest omfattande kapitel. En vandring ”från å till å. Från Stensåns mynning till Rönneås mynning.

Vi finner att kusten har så mycket att berätta. Kustlinjen är närmast ”impregnerad” av minnen från olika tidsepoker. De första spåren är från den stora landisen. Räfflor i de plana stenhällarna. Flyttblock som isen under sin avsmältningsperiod placerat här. Sedan kan vi följa historien genom årtusenden och århundraden.

Forntidens bjärebor

har lämnat många spår efter sig längs våra stränder. Sten och flintmaterial från stenåldern. Gravhögar och gravrösen från bronsåldern. Inte vilka gravhögar som helst. Dagshög är Skånes största i sitt slag. Ett av Nordens största! Märkliga är också Gröthögarna – gravrösen byggda av klappersten längst ute på halvöns kust.

Segelsjöfartens era

är det naturligt att stanna upp inför vid vandringen längs bjärekusten. Dessa stränder har sett fartyg födas och har även sett fartyg bli vrak.

Tack vare att bjärebor med goda insikter i vår lokala historia har delat med sig av sina kunskaper, har vi en god blid hur det kunde se ut på våra stränder, när fartyg byggdes här och när dramatiska strandningar och efterföljande vrakauktioner ägde rum.

Läraren och hembygdsforskaren Patrik Haller har gett oss bilden av skeppsbyggeri på Ingelstorps strand. Han hade informationen på nära håll. Hans föräldrar deltog i arbetet på stranden...!

Fartygsbygge på Stora Hults strand har skildrats av flera, bl.a. Lars Olefeldt.

Det byggdes ett skepp uti.....

”....På åtskilliga ställen å kusten bygger allmogen stundom fartyg, nämligen vid Ramsjö strand 1 fartyg, vid V. Karups strand samma år 1 fartyg, vid Hovs strand

samma år 1 fartyg, som i värde uppgår till 14 000 riksdaler banco. Arbetare dervid är till antalet mycket olika, men utgöra nu 20 personer, alla af ortens invånare, som äro skattskrivna vid sin hemvist.

Vid Båstad äro på stapel tvenne fartyg. Arbetare dervid utgöra för närvarande 32 st., likaledes af ortens allmoge, som äro skattskrivne vid sina hem. Dessa tvenne fartyg tillhöra Commerserrådet P. Möller på Skottorp i Halland."

Ovanstående är citerat ur en kronofogderapport för Båstad, Hov, Torekov och V. Karup för 1829.

I motsvarande kronofogderapport för år 1847 kan vi se att antalet fartygsbyggen minskat:
"Någon utbyggnad av fartyg har icke skett, men vid Hovs strand finnes ett fartyg på stapel."

Många sjökaptener i Bjäre

I mantalslängden för 1770 ser vi, att det i Torekov fanns 22 skeppare, i Båstad 13, i V. Karup 14, och i Hov 5.

Totalt fanns det i Bjäre 54 skeppare. Vi kan utgå ifrån att antalet styrmän och – framför allt – matroser var mycket större.

Någon har beskrivit det som att det "i praktiskt taget varje hem i Bjäre fanns någon som hade anknytning till sjöfart.. Några av dessa fick föra fartyg till utrikes ort.

Det finns mycket att berätta om denna sjöfararperiod i Bjäres historia. Mycket mer än vad som ryms i ett Nyhetsbrev.

Jag får hänvisa till boken NÄRA HAVET... Där blir det desto mer!! Mycket mer!!

"Saltsjön gifver all slags fisk"

Hur såg våra samhällen på bjärehalvön ut under tidigare århundraden? För 1800-talet har vi förhållandevis många beskrivningar. Betydligt glesare är det om vi vill gå längre tillbaka i tiden.

En handskrift, troligen från 1762, ger oss god bild av Torekovs socken på 1700talet:

".. Består mest af fiskeläge och gör 1 kronohemmanmantal. Skog ingen. Åcker af hvitsand. Vår råg och korn gifver 3:e kornet. Lin, homble och bij finns intet. Sjöar inga. Men i Saltsjön som går här intill gifver all slags fisk och sill, hummer och taske kräftor. Siälhundjackten vid Wäder öen, är god ½ mil från Torekou i siön. Preste Vägen (vägen mellan Båstad och Torekov trång och stenig och hvid Houf tillstöter Engelholms Vägen något trång och stenig vähl lagat. Planteringshage ingen

Storskiftsdelningar är ey existerande.

Sjukdomar gängse som i Tåstarp Sochn. Boskapen är mäst koor., några får af spansk och svänsk art. Litet svin, födes om sommaren på Wäder Öen mot 40 daler silfvermynt. Gräslön till Torekous kyrka.

Språklådan

"Mångåriga läsare" av mina Nyhetsbrev minns kanske, att jag då och då återkommit med det som jag kallar min "språklåda". Funderingar kring vårt i särklass viktigaste verktyg: språket. Hur språket kan användas till mycket. Skildra ett skeende i normala fall. Men också till att manipulera och förvränga och påverka.

En som fördjupat sig i ämnet är statsvetaren Harald Lundberg. Han har pekat på hur man genom tiderna har använt språket för att ibland locka och ibland medvetet vilseleda läsaren. Detta vill jag gärna återkomma till.

Tänkvärda tankar

har kunnat ges extra tyngd genom en god formuleringskonst. Som i detta gamla ordspråk:
När det sista trädet är fällt, den sista floden förgiftad, och den sista fisken är fångad, först då inser vi, att det inte går att äta pengar.

Eller detta:

Jag är inte tillräcklig ung för att veta allting.

Till språklådan får vi

i dessa dagar ständigt nytt material. Det kommer bl.a. från världens ledande personer. När en amerikansk president utropar "America first" hör jag i mina "inre öron" några efterföljande ord som visserligen inte blir uttalande av *Den mäktige*, men som i all sin brutalitet innebär " *de övriga struntar jag i*".

Jämför detta uttryck - "America first" - med hur en annan president formulerade sig vid sitt tillträde till det höga ämbetet:

"Yes, we can",

där mitt inre öra uppfattar att "we" uttrycker samarbete och gemensam strävan mot ett gemensamt mål som är till gagn för alla.

Det skall vara Hallandsås

För en tid sedan damp det i brevlådan ner en nyutgiven skrift från Trafikverket. Även innehållet i den skriften kan jag hänföra till språklådan.

Skriften innehåller en både översiktlig och detaljrik berättelse om detta projekt.

Ett särskilt kapitel ägnas åt ett enda ord: **Hallandsås**.

Redaktionen för skriften har uppenbarligen varit medveten om de olika uppfattningarna om vilken form som bör användas. Hallandsås eller Hallandsåsen?

När jag skulle skriva min bok "130 år på räls över Hallandsås under 130 år" var jag medveten om denna lokala språkfejd. Redan då hade jag kännedom om den språkutredning som Banverkets folk hade utfört. Det fick till följd att jag konsekvent använde formen Hallandsås.

Har du någon

I din bekantskapskrets som du tror är intresserad av att få mina Nyhetsbrev – tipsa gärna vederbörande.

Allt jag behöver för utskickslistan är personens mejl-adress. Gärna även namnet.

Därmed är det dags

att gå ut och hälsa våren välkommen.

Kalle

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad
kalle@bjarenet.com
Tel. 0431-365332